

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Schoolmuseum
Koningstraat 11, bij de Pilsenerstraat
AMSTERDAM

1

BEKNOPTE SCHEETS

VAN DE GRONDEN

DER

NEDERLANDSCHE TAAL,

IN

VRAGEN EN ANTWOORDEN,

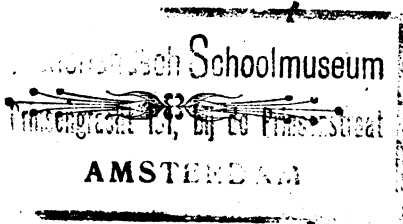
TEN DIENSTE DER LAGERE SCHOLEN;

DOOR

H. G. BACKER,

Onderwijzer der Stads-Armenschool te Zalt-Bommel.

TWEEDE, VERMEERDERDE EN VERBETERDE UITGAVE.

TIEL,

WED. D. R. VAN WERMESKERKEN.

2245

10 Cent
 per 25 / 2.25

Het onderwijs in de *Nederlandsche* taal moet alom
gegeven worden.

FLOH.

Ik heb aan het bepaalde onder *a*, *b* en *c* van ART.
6 der Wet van 1817, voldaan, en vind mijn regt
van eigendom daardoor gewaarborgd.

Wed. D. R. van Wermeskerken.

VOORBERIGT.

Bij de zamenstelling van deze Bekopte Schets der Nederlandsche taal had ik mij niet durven vleijen, dat dezelve, bij zoo sene veelheid van gelijksoortige werkjes, zulk een gunstig debiet ten deele gevallen zou zijn. In dezen tweeden druk, heb ik, op verzoek van deskundigen, die veranderingen gebragt, welke mij doelmatig voorkwamen, en bovendien zulke, die mij vroeger, bij de beoordeeling der eerste uitgave, welke, bij den heer W. J. VAN HAREN NOMAN te Maastricht, het licht zag, als verbeteringen aangewezen zijn.

Ik meen, bij de vervaardiging van dit werkje, voor zoo verre het zulks toeliet, de voornaamste gronden der Nederlandsche taal, behandeld te hebben. Ik heb te dien einde, de beste werken onzer zoo schoone moedertaal

geraadpleegd. Van deze bewustheid doordrongen, bied ik der Jeugd deze Beknopte Schets bij vernieuwing aan, in de hoop, dat zij, als zoodanig, ten leiddraad bij dat zóó nuttige onderwijs zal kunnen strekken; terwijl ik tevens geloof, dat, bij mondelijke verklaring en verdere uitbreiding der onderwijzers, het doel van dit leerboekje zal bevorderd worden.

Indien de ervaring moge staven, dat ik, bij dezen veranderden druk, die bedoeling bereikt heb, en wanneer men ook aan denzelfven eene goede beoordeeling verleenen mag, dan zal ik mij ruim beloond achten voor die pogingen, welke ik heb aangewend, om het taalonderwijs in de scholen te bevorderen.

Zalt-Bommel,
den 27. April, 1853.

H. G. BACKER.

BEKNOPTE SCHETS

DER

NEDERLANDSCHE TAAL.

EERSTE LES.

Vr. Wat is *taal*?

Antw. *Taal* is de aanduiding onzer gedachten en gewaarwordingen door hoorbare of zichtbare teekenen.

V. In hoevele soorten verdeelt men de woorden der Nederlandsche taal?

A. De woorden der Nederlandsche taal verdeelt men in *tien* soorten.

V. Welke zijn die *tien* soorten van woorden?

A. Die *tien* soorten van woorden zijn :

1. Zelfstandige Naamwoorden.
2. Lidwoorden.
3. Bijvoegelijke Naamwoorden.
4. Voornaamwoorden.
5. Werkwoorden.
6. Bijwoorden.
7. Telwoorden.
8. Voorzetsels.
9. Voegwoorden, en
10. Tusschenwerpsels.

TWEEDE LES.

V. Wat zijn *zelfstandige naamwoorden*?

A. *Zelfstandige naamwoorden* zijn de namen, die men aan alle voorwerpen, het zij wezenlijk of denkbeeldig bestaande, geeft, zoo als: *mensch, boom, vriendschap, deugd*, enz.

V. Hoe verdeelt men de *zelfstandige naamwoorden*?

A. Men verdeelt de *zelfstandige naamwoorden* in twee soorten: in *gemeene* en *eigene zelfstandige naamwoorden*.

V. Wat zijn *gemeene zelfstandige naamwoorden*?

A. *Gemeene zelfstandige naamwoorden* zijn namen, die men, aan een geheel geslacht of eene geheele soort van voorwerpen, geeft, als: *huis, stad, pennen*, enz.

V. Wat zijn *eigene zelfstandige naamwoorden*?

A. *Eigene zelfstandige naamwoorden* zijn namen, die men bepaaldelijk aan een enkel voorwerp geeft, om het van andere van dezelfde soort te onderscheiden, als: *Brussel, Maas, Cornelis, Elizabet*, enz.

V. Wat is er bij het schrijven der *eigene zelfstandige naamwoorden* op te merken?

A. Bij het schrijven der *eigene zelfstandige naamwoorden* is op te merken, dat die altijd met eene hoofdletter geschreven worden.

V. Wat zijn *zamengestelde zelfstandige naamwoorden*?

A. *Zamengestelde zelfstandige naamwoorden* zijn die, welke uit twee of meer woorden zijn zamengesteld, als: *zeestad, wijnsteengeest*, enz.

V. Wat zijn *verkleinende zelfstandige naamwoorden*?

A. *Verkleinende zelfstandige naamwoorden*, die men, bij verkorting, *verkleinwoorden* noemt, zijn zulke woor-

den, die personen of zaken als kleiner dan andere voorstellen; zij worden gevormd door achtervoeging van *je*, *tje*, *pje*, enz., als: *hondje*, *spiegeltje*, *boompje*, enz.

DERDE LES.

V. Waarop moet men, bij de *zelfstandige naamwoorden*, letten?

A. Bij de *zelfstandige naamwoorden* moet men op drie zaken letten; op *getal*, *gestacht* en *naamval*.

V. Wat verstaat men door *getal*?

A. Door *getal* verstaat men de voorstelling van eene *eenheid* of *veelheid* in de *zelfstandige naamwoorden*, als: *kaart*, *kaarten*; *huis*, *huizen*, enz.

V. Hoe vele *getallen* zijn er?

A. Er zijn *twee getallen*: het *enkelvoudige* en *meervoudige getal*.

V. Wanneer staat een *zelfstandig naamwoord* in het *enkelvoudige getal*?

A. Een *zelfstandig naamwoord* staat in het *enkelvoudige getal*, als het slechts één enkel voorwerp aanduidt, zoo als: *doos*, *spiegel*, *wereldkaart*, enz.

V. Wanneer staat een *zelfstandig naamwoord* in het *meervoudige getal*?

A. Een *zelfstandig naamwoord* staat in het *meervoudige getal*, wanneer het meer dan een voorwerp aanduidt, als: *messen*, *tafels*, *boeken*, enz.

VIERDE LES.

V. Zijn er geene *zelfstandige naamwoorden*, die alléén in het *enkelvoud* gebruikt worden?

A. De *zelfstandige naamwoorden*, die alléén in het *enkelvoud* gebruikt worden, zijn dezulke, die eene stof-

felijkheid beteekenen, of die van werkwoorden afgeleid zijn, óf die iets onzelfstandigs, doch als zelfstandig aangemerkt wordende, voorstellen, als: *boter, gezocht, noodlot*, enz.

V. Welke *zelfstandige naamwoorden* worden alleen in het *meervoud* gebruikt?

A. De *zelfstandige naamwoorden*, die alleen in het *meervoud* gebruikt worden, zijn: *lieden, hersenen, gebroeders, onkosten*, enz.

V. Door welke letters wordt het *meervoudige getal* gemaakt?

A. Het *meervoudige getal* wordt gemaakt, door de letters *s, n, en, ers* of *eren*, als: *jongen, jongens; gemeente, gemeenten; bank, banken; rund, runders* of *runderen*, enz.

V. Zijn er geene *zelfstandige naamwoorden*, die hun *meervoud*, op eene *min* regelmatige wijze, vormen?

A. De *zelfstandige naamwoorden*, die hun *meervoud*, op eene *min* regelmatige wijze, vormen, zijn: *spit, speten; stad, steden; lid, leden*; enz., van *spet, sted, led*.

VIJFDE LES.

V. Wat verstaat men door *geslacht*?

A. Door *geslacht* verstaat men de onderscheiding bij de *zelfstandige naamwoorden* van hetgene *mannelijk* of *vrouwelijk* is, of dat tot geen van beide behoort.

V. Hoe vele *geslachten* heeft men in onze taal?

A. Men heeft in onze taal *drie geslachten*: het *mannelijke*, het *vrouwelijke* en het *onzijdige geslacht*.

V. Zijn er ook algemeene regels, welke dienen, om het *geslacht* te doen kennen?

A. De algemeene regels, welke dienen, om het *ge-*

slacht te doen kennen, zijn, voor het *mannelijke geslacht*, de volgende:

- 1.) Alle *eigennamen* van mannen, als: *Alexander*, *Socrates*, *Willem*, enz.
- 2.) De namen van mannelijke eigenschappen, waardigheden, bedieningen en hoedanigheden, als: *vader*, *koning*, *schilder*, *luitaard*, enz.; uitgezonderd het woord *wacht*, dat *vrouwelijk* is.
- 3.) De namen van edelgesteenten, wanneer zij eenen bijzonderen steen te kennen geven, als: *agaat*, *diamant*, enz.
- 4.) De woorden eindigende op *em*, *sem*, *lm* en *rm*, zoo als: *adem*, *balsem*, *halm*, *darm*, enz.
- 5.) De woorden, die van bijvoegelijke naamwoorden afkomen en op *dom* eindigen, als: *rijkdom*, *eigendom*, enz.
- 6.) De namen der werktuigen, van werkwoorden afgeleid, op *aar*, *er* of *ier* uitgaande, als: *bedelaar*, *snuiter*, *tuinier*, enz.

V. Welke regels heeft men, om het *vrouwelijke geslacht* te doen kennen?

A. De regels, welke dienen, om de woorden van het *vrouwelijke geslacht* te doen kennen, zijn deze:

- 1.) Al de *eigennamen* van vrouwen, als: *Julia*, *Cleopatra*, *Maria*, enz.
- 2.) De namen van vrouwelijke eigenschappen, waardigheden, bedieningen en hoedanigheden, als: *moeder*, *koningin*, *naaister*, *snoepster*, enz.
- 3.) De woorden op *heid* eindigende, als: *wijsheid*, *wellevendheid*, enz.
- 4.) De stoffelijke namen der *letters* en *cijfers*, zoo als: eene *a*, eene *acht*, enz.

- 5.) De woorden op *te* uitgaande, welke van bijvoegelijke naamwoorden of werkwoorden afgeleid zijn, als: *diepte, grootte, moeite, begeerte*, enz.
- 6.) De woorden, die op *st* en *ing* eindigen en van werkwoorden afkomen, als: *dienst, gunst, belooning, berisping*, enz.

V. Welke regels heeft men, om het *onzijdige geslacht* te leeren kennen?

A. De regels, welke men heeft, om het *onzijdige geslacht* te leeren kennen, zijn:

- 1.) De namen van *landen, steden en dorpen*, als: *Nederland, Amsterdam, Delftshaven*, enz.
- 2.) De onbepaalde wijs der werkwoorden, en de bijvoegelijke naamwoorden, als zelfstandig genomen, als: *het eten, het goede*, enz.
- 3.) De verkleinwoorden; zoo als: *huisje, Mietje, bloempje*, enz.
- 4.) De woorden, welke met *ge* beginnen en *ij* eindigen, als: *getij, gerij*, enz.
- 5.) De wortel der werkwoorden, met voorvoeging van *ge*, als: *gepraat, gehoor*, enz.
- 6.) De woorden, die eene verzameling aanduiden, op *te* eindigen en *ge* tot voorvoegsel hebben, als *gedierte, gesternte*, enz.

V. Tot welk geslacht behooren de *zamengestelde zelfstandige naamwoorden*?

A. De *zamengestelde zelfstandige naamwoorden* behooren meestal tot het *geslacht* van hunnen wortel, welke altijd het laatste gedeelte van het woord uitmaakt: *schildwacht*, b. v. is vrouwelijk, omdat *wacht* tot dit geslacht behoort, hoewel *schild* mannelijk en onzijdig is.

ZESDE LES.

V. Wat zijn *naamvallen*?

A. *Naamvallen* zijn de onderscheidene betrekkingen, waarin de *zelfstandige naamwoorden* kunnen voorkomen.

V. Hoe vele *naamvallen* heeft men in onze moedertaal?

A. Men heeft in onze moedertaal *vier naamvallen*, welke wij den *eersten*, *tweeden*, *derden* en *vierden naamval* noemen.

V. Wanneer staat een *zelfstandig naamwoord* in den *eersten naamval*?

A. Een *zelfstandig naamwoord* staat in den *eersten naamval*, als dit het onderwerp van eenen volzin aanduidt, b. v. *het kind leert; de waarheid is kenbaar*, enz.

V. Wanneer komt een *zelfstandig naamwoord* in den *tweeden naamval* voor?

A. Een *zelfstandig naamwoord* komt in den *tweeden naamval* voor, wanneer de betrekking aangewezen wordt, die de naamwoorden op elkander hebben, of als men er van voor kan plaatsen, als: *de heer des huizes; Gods geboden*, enz.

V. Wanneer staat een *zelfstandig naamwoord* in den *derden naamval*.

A. Een *zelfstandig naamwoord* staat in den *derden naamval*, wanneer het een' persoon of eene zaak aanduidt, waaraan iets gegeven of ontnomen wordt, of als men er aan of voor bij kan zetten, b. v. *de meester geeft den leerling een boek; ontnem het kind het mes*, enz.

V. Wanneer staat een *zelfstandig naamwoord* in den *vierden naamval*?

A. Een *zelfstandig naamwoord* staat in den *vierden naamval*, wanneer het als voorwerp eener handeling voorkomt, als: *de meester schrijft den brief; jongeling! besteed den tijd wel*, enz. (*).

ZEVENDE LES.

V. Waartoe dienen de *lidwoorden*?

A. De *lidwoorden* dienen, om de *zelfstandige naamwoorden* meer of minder bepaald aan te duiden.

V. Hoe vele soorten van *lidwoorden* zijn er?

A. Er zijn *twee* soorten van *lidwoorden*: *bepalende* en *niet bepalende*.

V. Welke zijn de *bepalende lidwoorden*?

A. De *bepalende lidwoorden* zijn *de* voor het mannelijke en vrouwelijke, en *het* voor het onzijdige geslacht.

V. Hoe verbuigt men die *lidwoorden*?

A. Men verbuigt die *lidwoorden* op deze wijze:

Mannel. Enkelv. *Vrouwel. Enkelv.* *Onzijdig Enkelv.*

1. De.

1. De.

1. Het.

2. des.

2. der.

2. des.

3. den.

3. der.

3. het.

4. den.

4. de.

4. het.

Meerv.

Meerv.

Meerv.

1. De.

1. De.

1. De.

2. der.

2. der.

2. der.

3. den.

3. der.

3. den.

4. de

4. de.

4. de.

V. Welke zijn de *niet bepalende lidwoorden*?

A. De *niet bepalende lidwoorden*, die eene zaak alge-

(*) Ofschoon de 2de en 3de naamval ook wel door de voorzetsels *van*, *aan* en *voor* gevormd worden, zoo staan evenwel de *zelfstandige naamwoorden*, waaraan zij behooren, mede in den 4^{den} naamval.

meen en zonder bepaling laten, zijn *een* voor het mannelijke en onzijdige, en *eene* voor het vrouwelijke geslacht.

V. Hoe verbuigt men die *lidwoorden*?

A. Men verbuigt die *lidwoorden* aldus:

Mannel. Enkelv. Vrouwel. Enkelv. Onzijd. Enkelv.

1. Een

2. eens.

3. eenen.

4. eenen.

1. Eene.

2. eener.

3. eener.

4. eene.

1. Een.

2. eens.

3. een.

4. een.

ACHTSTE LES.

V. Wat toonen de *bijvoegelijke naamwoorden* aan?

A. De *bijvoegelijke naamwoorden* toonen de hoedanigheden, eigenschappen, de stof of het getal der personen of zaken aan.

V. Wat is bij de *bijvoegelijke naamwoorden* op te merken?

A. Bij de *bijvoegelijke naamwoorden* is op te merken, dat zij zich schikken in *getal*, *geslacht* en *naamval*, naar de *zelfstandige naamwoorden* waarbij zij behooren.

V. Welke *bijvoegelijke naamwoorden* worden echter niet verbogen?

A. De *bijvoegelijke naamwoorden*, die echter niet verbogen worden, zijn:

- 1.) De stoffelijke *bijvoegelijke naamwoorden*, als: *steenen brug*, *gouden doos*, *koperen ketel*, enz.
- 2.) De woorden, die op *lei* en *hande* uitgaan, als: *velerlei*, *velerhande*, enz.
- 3.) De *bijvoegelijke naamwoorden*, die van een land of eene stad ontleend zijn, en op *er* uitgaan, als: *Straatsburger snuif*, *Amsterdammer schipper*, enz.

- 4.) De bijvoegelijke naamwoorden, welke achter de zelfstandige naamwoorden geplaatst worden, b. v. die vrouw is *schoon*; een man, *afgerigt op schelmstukken*, enz.

NEGENDE LES.

V. Hoe vele *trappen van vergelijking* hebben de *bijvoegelijke naamwoorden*?

A. De *bijvoegelijke naamwoorden* hebben *twee trappen van vergelijking*, als: den *ver grootenden* en *overtreffenden trap*.

V. Waardoor wordt de *ver grootende trap* gevormd?

A. De *ver grootende trap* wordt gevormd door *er*, als: *klein*, *kleiner*; *slecht*, *slechter*, enz.

V. Hoe vormt men den *overtreffenden trap*?

A. Den *overtreffenden trap* vormt men door *st*, b. v. *lang*, *langer*; *langst*; *groot*, *grooter*, *grootst*, enz.

V. Door welke woorden wordt ook wel de *ver grootende* en *overtreffende trap* gevormd?

A. De *ver grootende* en *overtreffende trap* wordt ook wel gevormd, door de woorden *minder* en *minst*, *meer* en *meest*, als: *minder geleerd*, *minst geleerd*; *meer doordrongen*, *meest doordrongen*, enz.

V. Zijn er geene *bijvoegelijke naamwoorden*, die eene onregelmatige vergrooiting hebben?

A. De *bijvoegelijke naamwoorden*, die eene onregelmatige vergrooiting hebben, zijn: *goed*, *beter*, *best*; *veel*, *meer*, *meest*, enz.

V. Zijn er nog geene *bijvoegelijke naamwoorden*, die, uit hoofde van hunne beteekenis, geene vergrooiting dulden?

A. De *bijvoegelijke naamwoorden*, die, uit hoofde

van kunne beteekenis, geene vergrooting dulden, zijn de volgende: *sneeuwit, allerlei, velerhande, zilveren, de derde, enz.*

TIENDE LES.

A. Kunt gij ook met de *bepalende lidwoorden*, de *zelfstandige naamwoorden vriend, stad en hert* verbuigen?

A. De verbuiging dezer woorden geschiedt op de volgende wijze:

Mannel. Enkelv.

1. De vriend.
2. des vriends.
3. den vriend.
4. den vriend.

Meerv.

1. De vrienden.
2. der vrienden
3. den vrienden.
4. de vrienden.

Vrouwel. Enkelv.

1. De stad.
2. der stad.
3. der stad.
4. de stad.

Meerv.

1. De steden.
2. der steden.
3. der steden.
4. de steden.

Onzijd. Enkelv.

1. Het hert.
2. des herten.
3. het hert.
4. het hert.

Meerv.

1. De herten.
2. der herten.
3. den herten.
4. de herten.

V. Kunt gij ook met de *niet bepalende lidwoorden*, de *zelfstandige naamwoorden wand, roos en zeil* verbuigen?

A. De verbuiging dezer *zelfstandige naamwoorden* heeft, op de volgende wijze, plaats, als:

Mannel. Enkelv.

1. Een wand.
2. eens wands.
3. eenen wand.
4. eenen wand.

Vrouwel. Enkelv.

1. Eene roos.
2. gener roos.
3. eener roos.
4. eene roos.

Onzijd. Enkelv.

1. Een zeil.
2. eens zeils.
3. een zeil.
4. een zeil.

V. Kunt gij ook verbuigen met de *bepalende lidwoorden*, de *zelfstandige met de bijvoegelijke naamwoorden, de ronde hoed, de lange pijp en het sterke paard*.

A. De verbuiging dezer woorden geschiedt als volgt;
b. v.

<i>Mannel. Enkelv.</i>	<i>Vrouwel. Enkelv.</i>	<i>Onzijd. Enkelv.</i>
1. De ronde hoed.	1. De lange pijp.	1. Het sterke paard.
2. des ronden hoeds.	2. der lange pijp.	2. des sterken paards.
3. den ronden hoed.	3. der lange pijp.	3. het sterke paard.
4. den ronden hoed.	4. de lange pijp.	4. het sterke paard.
<i>Meerv.</i>	<i>Meerv.</i>	<i>Meerv.</i>
1. De ronde hoeden.	1. De lange pijpen.	1. De sterke paarden.
2. der ronde hoeden.	2. der lange pijpen.	2. der sterke paarden.
3. den ronden hoeden.	3. der lange pijpen.	3. den sterken paarden.
4. de ronde hoeden.	4. de lange pijpen.	4. de sterke paarden.

V. Kunt gij nu ook nog, met de *niet bepalende lidwoorden*, de *zelfstandige* met de *bijvoegelijke naamwoorden*, een goede herder, eene brave vrouw en een zwart kleed, verbuigen?

A. De verbuiging dezer *zelfstandige* en *bijvoegelijke naamwoorden*, met de *niet bepalende lidwoorden*, heeft, op de volgende wijze, plaats, als:

<i>Mannel. Enkelv.</i>	<i>Vrouwel. Enkelv.</i>	<i>Onzijdig Enkelv.</i>
1. Een goede herder.	1. Eene brave vrouw.	1. Een zwart kleed.
2. eens goeden herders.	2. eener brave vrouw.	2. eens zwarten kleeds.
3. eenen goeden herder.	3. eener brave vrouw.	3. een zwart kleed.
4. eenen goeden herder.	4. eene brave vrouw.	4. een zwart kleed.
<i>Meerv.</i>	<i>Meerv.</i>	<i>Meerv.</i>
1. Goede herders.	1. brave vrouwen.	1. Zwarte kleederen.
2.	2.	2.
3. goeden herders	3. brave vrouwen.	3. zwarten kleederen.
4. goede herders	4. brave vrouwen.	4. zwarte kleederen.

ELFDE LES.

V. Wat zijn *voornaamwoorden*?

A. *Voornaamwoorden* zijn woorden, die vóór of in de plaats der *zelfstandige naamwoorden* gebruikt wor-

den, en welke dienen, om de personen of zaken nog nader te bepalen, dan zulks door de *lidwoorden* kan geschieden.

V. In hoe vele soorten verdeelt men de *voornaamwoorden*?

A. Men verdeelt de *voornaamwoorden* in zes soorten, als: *persoonlijke, wederkeerende, bezittelijke, vragende, aanwijzende* en *betrekkelijke voornaamwoorden*.

V. Waartoe dienen de *persoonlijke voornaamwoorden*?

A. De *persoonlijke voornaamwoorden* dienen alleen, om de plaats der *zelfstandige naamwoorden* te vervullen.

V. Welke zijn de *persoonlijke voornaamwoorden*?

A. De *persoonlijke voornaamwoorden* zijn voor het enkelvoud: *ik, gij, hij, zij, het, men, iemand, niemand*, en voor het meervoud: *wij, gij* en *zij*.

V. Hoe verbuigt men de *persoonlijke voornaamwoorden*: *ik, gij, hij, zij* en *het*?

A. Men verbuigt de *persoonlijke voornaamwoorden*: *ik, gij, hij, zij* en *het*, op deze wijze:

Enkelvoudig.

	<i>Mannel.</i>	<i>Vrouwel.</i>	<i>Onzijd.</i>
1 ^o pers.	3 ^o pers.	3 ^o pers.	3 ^o pers.
1. Ik.	1. Hij.	1. Zij.	1. Het.
2. mijns.	2. zijns.	2. harer.	2. zijns.
3. mij.	3. hem.	3. haar.	3. het.
4. mij.	4. u.	4. haar.	4. het.

Meervoudig.

1. Wij.	1. Gij.	1. Zij.	1. Zij.
2. onzer.	2. uwer.	2. hunner.	2. hunner.
3. ons.	3. u.	3. hun.	3. hun.
4. ons.	4. u.	. hen.	4. hen.

TWAALFDE LES.

V. Wanneer gebruikt men de *wederkeerende voornaamwoorden*?

A. De *wederkeerende voornaamwoorden* gebruikt men, wanneer de werking op den werkenden persoon terugkeert, dezelve zijn: *zich, mij, u, ons*, enz.

V. Wat is er, omtrent het *wederkeerende voornaamwoord*: *zich*, aan te merken?

A. Er is, omtrent het *wederkeerende voornaamwoord*: *zich*, aan te merken, dat dit, of als *voorwerp* of als *bepaling*, gebruikt wordt, b. v. *hij bedriegt zich; zij spreekt van zich*, enz.

V. In welken *naamval* wordt dit *voornaamw.* gebruikt?

A. Dit *voornaamwoord* wordt alleen in den *derden* en *vierden naamval* gebruikt.

V. En in welken *persoon* komt *zich* voor?

A. Dit woordje *zich* komt voor in den *derden persoon*, voor alle geslachten, zoo wel in het *enkel-* als *meervoud*.

DERTIENDE LES.

V. Wat zijn *bezittelijke voornaamwoorden*?

A. *Bezittelijke voornaamwoorden* zijn woorden, die aanduiden, wie eenig genoemd voorwerp bezit; zij zijn: *mijn, mijne; ons, onze; zijn, zijne; haar, hare; hun, hunne; uw, uwe*, enz.

V. Hoe verbuigt men, b. v. *mijn, mijne; uw, uwe*?

A. De verbuiging dezer *voornaamwoorden* geschiedt aldus:

Enkelvoudig.

Mannel.

1. Mijn.
2. mijns.
3. mijnen.
4. mijnen.

Vrouwel.

1. Mijne.
2. mijner.
3. mijner.
4. mijne.

Onzijd.

1. Mijn.
2. mijns.
3. mijn.
4. mijn.

1. Uw.
2. uwꝯ.
3. uwen.
4. uwen.

1. Uwe.
2. uwer.
3. uwer.
4. uwe.

1. Uw.
2. uwꝯ.
3. uw.
4. uw.

Meervoudig.

1. Mijne.
2. mijner.
3. mijnen.
4. mijne.

1. Mijne.
2. mijner.
3. mijner.
4. mijne.

1. Mijne.
2. mijner.
3. mijnen.
4. mijne.

1. Uwe.
2. uwer.
3. uwer.
4. uwe.

1. Uwe.
2. uwer.
3. uwer.
4. uwe.

1. Uwe.
2. uwer.
3. uwen.
4. uwe.

VEERTIENDE LES.

V. Wat noemt men *vragende voornaamwoorden*?

A. *Vragende voornaamwoorden* noemt men zulke woorden, die gebezigd worden, wanneer men naar personen of zaken vraagt; deze zijn: *wie, welke, wat, hoedanig* en *hoedanige*.

V. Kunt gij ook de *vragende voornaamwoorden*: *wie, welke* en *wat* verbuigen?

A. De *vragende voornaamwoorden*: *wie, welke* en *wat* verbuigt men aldus:

Enkelvoudig.**Mannel.**

1. Wie.
2. wiens.
3. wien.
4. wien.

Vrouwel.

1. Welke.
2. welker.
3. welke.
4. welke.

Onzijd.

1. Wat.
2. wiens.
3. wat.
4. wat.

Meervoudig.

1. Wie.
2. wier.
3. wie.
4. wie.

1. Welke.
2. welker.
3. welke.
4. welke.

1. Wie.
2. wier.
3. wie.
4. wie.

V. Waartoe dienen de *aanwijzende voornaamwoorden*?

A. De *aanwijzende voornaamwoorden* dienen, om de personen of zaken, als met den vinger aan te wijzen; dezelve zijn: *deze, gene, die, degene, diegene, dezelve, dezelfde, zulke, zekere, desgelijke, dusdanige, zoodanige*, enz.

V. Zoudt gij ook de *aanwijzende voornaamwoorden*: *deze, gene* en *dit* kunnen verbuigen?

A. De verbuiging *dér aanwijzende voornaamwoorden*: *deze, gene* en *dit* verrigt men als volgt:

Enkelvoudig.

<i>Mannel.</i>	<i>Vrouwel.</i>	<i>Onzijd.</i>
1. Deze.	1. Gene.	1. Dit.
2. dezes.	2. gener.	2. dezes.
3. dezen.	3. gene.	3. dit.
4. dezen.	4. gene.	4. dit.

Meervoudig.

1. Deze.	1. Gene.	1. Deze.
2. dezer.	2. gener.	2. dezer.
3. dezen.	3. gene.	3. dezen.
4. deze.	4. gene.	4. deze.

V. Weet gij ook, wat *betrekkelijke voornaamwoorden* zijn?

A. *Betrekkelijke voornaamwoorden* zijn woorden, die betrekking hebben op personen of zaken, van welke te voren gesproken is; zij zijn: *die, dat, welke, wie, dewelke, waarvan*, enz.

VIJFTIENDE LES.

V. Wat zijn *werkwoorden*?

A. *Werkwoorden* zijn zulke woorden, die eene *beweging* of *rust*, een *zijn*, *lijden*, *worden* of *werken* aanduiden, als: *wandelen, slapen, dragen, hebben, zijn*, enz.

V. Wat is er, omtrent het werkwoord *zijn*, aan te merken?

A. Omtrent het werkwoord *zijn* is aan te merken, dat het het bestaan der dingen uitdrukt; het wordt daarom *zelfstandig werkwoord* genoemd, b. v. *de man werkt*, beteekent zooveel als *de man is werkende*.

V. Wat verstaat men door den *wortel* van een *werkwoord*?

A. Door den *wortel* van een *werkwoord* verstaat men dat gedeelte van een werkwoord, dat er overblijft, als men er den *uitgang*, alsmede het *voorvoegsel*, indien er een voorkomt, afneemt, b. v. van de werkwoorden *fluiten en*, en van *verbeteren ver* en *eren afnemende*, blijven er de woorden *fluit en bet*, als de *wortels* dier *werkwoorden*, over.

V. Wat verstaat men door den *wortelmedeklinker* van een *werkwoord*?

A. Door den *wortelmedeklinker* van een *werkwoord* verstaat men de laatste medeklinker van den wortel des werkwoords, zoo is, b. v. *k*, de *wortelmedeklinker* van het woord *week*, dat de *wortel* van het *werkwoord weeten* is.

ZESTIENDE LES.

V. Hoe verdeelt men de *werkwoorden*, ten opzichte der *vervoeging*?

A. Men verdeelt de *werkwoorden*, ten opzichte der *vervoeging*, in drie soorten, als: *gelijkvloeiende*, *ongelijkvloeiende* en *onregelmatige werkwoorden*.

V. Wat zijn *gelijkvloeiende werkwoorden*?

A. *Gelijkvloeiende werkwoorden* zijn zulke, wier wortelklinker niet verandert, en waarvan de verledene

deelwoorden op *d* of *t* eindigen, b. v. *leeren*, *leerde*, *geleerd*; *straffen*, *strafte*, *gestraft*.

V. Wat zijn *ongelijkvloeiende werkwoorden*?

A. *Ongelijkvloeiende werkwoorden* zijn zulke, die in de vervoeging van wortelklinker veranderen, en in het verledene deelwoord op *en* eindigen, als: *slapen*, *sloop*, *geslapen*; *bevelen*, *beval*, *bevolen*.

V. Wat zijn *onregelmatige werkwoorden*?

A. *Onregelmatige werkwoorden* zijn zulke, die, in een of ander opzigt, van de regelmatige vervoeging afwijken, als: *doen*, *brenghen*, *koopen*, enz.

V. Welke regelen heeft men, om de *onregelmatige werkwoorden* te kunnen kennen?

A. Om de *onregelmatige werkwoorden* te kunnen kennen, heeft men de volgende regelen, als:

1.) Zulke, die in de onbepaalde wijs den uitgang *n*, in plaats van *en*, hebben, als: *slaan*, enz.

2.) Zulke, die in de onbepaalde wijs en in het verledene deelwoord, niet op *en*, maar in beide op *n* eindigen, b. v. *gaan*, *ging*, *gegaan*, enz.

3.) Die *werkwoorden*, welke geene gebiedende wijs hebben, als: *kunnen*, *willen*, *mogen*, *moeten*.

4.) Zulke *werkwoorden*, die, in het zakelijke deel der onbepaalde wijs, geene *t* hebben, en in den eersten en derden persoon van den onvolmaakt verledenen tijd eene *t* aannemen, b. v. *plegen*, *ik plagt*, *hij plagt*; *denken*, *ik dacht*, *hij dacht*, enz.

ZEVENTIENDE LES.

V. Hoe verdeelt men de *werkwoorden*, ten opzichte hunner beteekenis?

A. Men verdeelt de *werkwoorden*, ten opzichte hunner

beteekenis, in vijf soorten, als: *bedrijvende*, *lijdende*, *onzijdige*, *wederkeerige* en *onpersoonlijke* werkwoorden.

V. Wat zijn *bedrijvende* werkwoorden?

A. *Bedrijvende* werkwoorden zijn die, waarvan de handeling of werking op een ander voorwerp overgaat, b. v. *de vorst regeert het land*, enz.

V. Wat zijn *lijdende* werkwoorden?

A. *Lijdende* werkwoorden zijn zulke, die het onderwerp, niet als zelf werkende; maar als eene werking ondergaande, voorstellen, als: *het kind wordt bemind*, enz. Zij worden gevormd uit het verledene deelwoord van een bedrijvend werkwoord, en de *hulpwerkwoorden* worden of zijn.

V. Wat zijn *onzijdige* werkwoorden?

A. *Onzijdige* werkwoorden zijn zulke, die eene handeling of werking aanduiden, welke werkelijk *niet* tot een ander voorwerp overgaat; maar meer in het onderwerp zelf bepaald blijft, b. v. *het kind slaapt*; *de hond blaft*, enz. (1)

V. Wat zijn *wederkeerige* werkwoorden?

A. *Wederkeerige* werkwoorden zijn die, waarvan de handeling of werking op den werker zelven wederkeert, als: *hij wast zich*; *ik schaam mij*, enz.

V. Wat zijn *onpersoonlijke* werkwoorden?

A. *Onpersoonlijke* werkwoorden zijn dezulke, welke werking door een onbepaald of onbekend voorwerp wordt verrigt, en die alleen in den derden persoon, met het voornaamwoord *het* vervoegd worden, als: *het dondert*; *het sneeuwt*; *het berouwt mij*, enz.

(1). De *onzijdige* werkwoorden worden door voorvoeging van *be*, *bedrijvend*, als: *lagchen*, *belagshen*; *weenen*, *bevoenen*, enz.

ACHTTIENDE LES.

V. Wat zijn *hulpwerkwoorden*?

A. *Hulpwerkwoorden* zijn zulke, die andere *werkwoorden* in de vervoeging te hulp komen; zij zijn vier in getal, als: *hebben, zijn, zullen* en *worden*.

V. Wat zijn *hulpbehoevende werkwoorden*?

A. *Hulpbehoevende werkwoorden* zijn zulke, die, zonder de hulp van een ander werkwoord, niet gebruikt kunnen worden, als: *willen, durven, moeten*, enz.

V. Wat noemt men de *wijzen* der *werkwoorden*?

A. Men noemt de *wijzen* der *werkwoorden*, de onderscheidene voorstellingen der werking; zij zijn vier in getal: de *onbepaalde wijs*, de *aantoonende wijs*, de *gebiedende wijs* en de *aan- of bijvoegende wijs*.

V. Wat geeft de *onbepaalde wijs* te kennen!

A. De *onbepaalde wijs* geeft te kennen, dat de handeling eens *werkwoords* algemeen en slechts met aanwijzing van tijd wordt voorgesteld, als: *schrijven, geschreven te hebben, te zullen schrijven*.

V. Wat duidt de *aantoonende wijs* aan?

A. De *aantoonende wijs* is die, waardoor men de daad welke een *werkwoord* uitdrukt, naar de verscheidenheid der tijden regtstreeks aanduidt, als: *ik hoor, ik heb gehoord, ik ben gehoord, ik word gehoord*, enz.

V. Wat is de *gebiedende wijs*?

A. De *gebiedende wijs* is die *wijs*, wanneer men iemand tot iets opwekt of vermaant, b. v.: *lees, leest; bid, bidt*; enz.

V. Wat is de *aan- of bijvoegende wijs*?

A. De *aan- of bijvoegende wijs* is die, waardoor men iets twijfelachtigs of onzegers zegt, of waardoor men een

wensch of eene voorwaarde, enz. uitdrukt; als: *Gave God, dat het woude bleve; ach, hij verhoore mij; vinde ik hem, ik zal mij voldoening weten te bezorgen*, enz.

NEGENTIENDE LES,

V. Hoe vele *tijden* heeft men in elke *wijs*?

A. Men heeft, in de *onbepaalde wijs*, drie *tijden*; in de *aantoonende* en *aan-* of *bijvoegende wijs* ieder zes, en in de *gebiedende wijs* slechts een *tijd*.

V. Welke zijn die drie *tijden* der *onbepaalde wijs*?

A. Die drie *tijden* der *onbepaalde wijs*, zijn: de *tegenwoordige*, de *verledene* en de *toekomende tijd*.

V. Welke zijn de zes *tijden* der *aantoonende* en *aan-* of *bijvoegende wijs*?

A. De zes *tijden* der *aantoonende* en *aan-* of *bijvoegende wijs*, zijn: de *tegenwoordige*, de *onvolmaakt verledene*, de *volmaakt verledene*, de *meer dan volmaakt verledene*, de *eerste toekomende* en de *tweede toekomende tijd*.

V. Wat geeft de *tegenwoordige tijd* te kennen?

A. De *tegenwoordige tijd* geeft te kennen, dat de zaak, waarvan men spreekt, in denzelfden oogenblik plaats heeft, waarin men spreekt, b. v. *schaven; ik schaaf, dat ik schave*, enz.

V. Wat beteekent de *onvolmaakt verledene tijd*?

A. De *onvolmaakt verledene tijd* beteekent, dat eene zaak wel begonnen, maar nog niet geëindigd is, als: *ik schaafde, dat ik schaafde*, enz.

V. Wat geeft de *volmaakt verledene tijd* te kennen?

A. De *volmaakt verledene tijd* geeft te kennen, dat

de werking, op dien tijd geheel geëindigd is, als: *geschaafd hebben, ik heb geschaafd, dat ik hebbe geschaafd*, enz.

V. Wat beteekent de *meer dan volmaakt verleedene tijd*?

A. De *meer dan volmaakt verleedene tijd* beteekent, dat eene zaak geheel voorbij is, wanneer eene andere begint; h. v. *ik had geschaafd, dat ik hadde geschaafd*, enz.

V. Wat geeft de *eerste toekomende tijd* te kennen?

A. De *eerste toekomende tijd* geeft te kennen, dat de zaak, waarvan men spreekt, nog moet gebeuren, als: *te zullen schaven, ik zal schaven, dat ik zoude schaven*, enz.

V. Wat duidt de *tweede toekomende tijd* aan?

A. De *tweede toekomende tijd* duidt aan, dat iets wel toekomend is op den tijd, waarin men spreekt, maar verleden zijn zal op den tijd, waarvan men spreekt; h. v. *ik zal geschaafd hebben, dat ik zoude geschaafd hebben*, enz.

V. Wat verstaat men door de *personen* bij de *werkwoorden*?

A. Door de *personen* bij de *werkwoorden* verstaat men de onderwerpen, waarvan het bestaan, door de *werkwoorden*, aangeduid of gewijzigd wordt.

V. Hoe onderscheidt men die *personen* bij de *werkwoorden*?

A. Men onderscheidt die *personen* bij de *werkwoorden*, in drie voor het *enkelvoud*: *ik, gij, hij, zij, het* en *men*, en drie voor het *meervoud*: *wij, gij* en *zij*.

TWINTIGSTE LES.

V. Wat wil het zeggen: *een werkwoord vervoegen?*

A. Een *werkwoord vervoegen* wil zeggen: een *werkwoord* in alle *wijzen*, *tijden* en *personen* te veranderen.

V. Kunt gij dan ook de *hulpwerkwoorden*: *hebben*, *zijn* en *worden* vervoegen?

A. De *hulpwerkwoorden*: *hebben*, *zijn* en *worden* vervoegt men aldus:

ONBEPAAALDE WIJS.

<i>Tegenw. tijd.</i> hebben.	zijn.	worden.
<i>Verled. tijd.</i> gehad hebben.	geweest zijn.	geworden zijn.
<i>Toekom. tijd.</i> te zullen hebben.	te zullen zijn.	te zullen worden.

DEELWOORDEN.

<i>Tegenw. tijd.</i> hebbende.	zijnde.	wordende.
<i>Verled. tijd.</i> gehad hebbende.	geweest zijnde.	geworden zijnde.
<i>Toekom. tijd.</i> zullende hebben.	zullende zijn	zullende worden.

AANTOONENDE WIJS.

*Tegenwoordige tijd.**Enkelvoudig.*

Ik heb.	Ik ben.	Ik word.
Gij hebt.	Gij zijt.	Gij wordt.
Hij heeft.	Hij is.	Hij wordt.

Meervoudig.

Wij hebben.	Wij zijn.	Wij worden.
Gij hebt.	Gij zijt.	Gij wordt.
Zij hebben.	Zij zijn.	Zij worden.

Onvolmaakt verledene tijd.

Ik had.	Ik was.	Ik werd.
Gij hadt.	Gij waart.	Gij werdt.
Hij had.	Hij was.	Hij werd.
Wij hadden.	Wij waren.	Wij werden.
Gij hadt.	Gij waart.	Gij werdt.
Zij hadden.	Zij waren.	Zij werden.

Volmaakt verledene tijd.

Ik heb	gehad.
Gij hebt	
Hij heeft	
Wij hebben	
Zij hebben	

Ik ben	geweest.
Gij zijt	
Hij is	
Wij zijn	
Zij zijn	

Ik ben	geworden.
Gij zijt	
Hij is	
Wij zijn	
Zij zijn	

Meer dan volmaakt verledene tijd.

Ik had	gehad.
Gij hadt	
Hij had	
Wij hadden	
Zij hadden	

Ik was	geweest.
Gij waart	
Hij was.	
Wij waren	
Zij waren	

Ik was	geworden.
Gij waart	
Hij was	
Wij waren	
Zij waren	

Eerste toekomstige tijd.

Ik zal	hebben.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

Ik zal	zijn.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

Ik zal	worden.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

Tweede toekomstige tijd.

Ik zal	gehadhebben.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

Ik zal	geweest zijn.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

Ik zal	geworden zijn.
Gij zult	
Hij zal	
Wij zullen	
Zij zullen	

BIJVOEGENDE WIJS.

*Tegenwoordige tijd.**Enkelvoudig.*

Dat ik hebbe.
Dat gij hebbet.
Dat hij hebbe.

Dat ik zij.
Dat gij zijt.
Dat hij zij.

Dat ik worde.
Dat gij wordet.
Dat hij worde.

Meervoudig.

Dat wij hebben.
Dat gij hebbet.
Dat zij hebben.

Dat wij zijn.
Dat gij zijt.
Dat zij zijn.

Dat wij worden.
Dat gij wordet.
Dat zij worden.

Onvolmaakt verledene tijd.

Dat ik hadde.
Dat gij haddet.
Dat hij hadde.
Dat wij hadden.
Dat gij haddet.
Dat zij hadden.

Dat ik ware.
Dat gij waret.
Dat hij ware.
Dat wij waren.
Dat gij waret.
Dat zij waren.

Dat ik wierde.
Dat gij wierdet.
Dat hij wierde.
Dat wij wierden.
Dat gij wierdet.
Dat zij wierden.

Volmaakt verledene tijd.

Dat ik gehad hebbe.
Dat gij gehad hebbet.
Dat hij gehad hebbe.
Dat wij gehad hebben.
Dat gij gehad hebbet.
Dat zij gehad hebben.

Dat ik geweest zij.
Dat gij geweest zijt.
Dat hij geweest zij.
Dat wij geweest zijn.
Dat gij geweest zijt.
Dat zij geweest zijn.

Dat ik geworden zij.
Dat gij geworden zijt.
Dat hij geworden zij.
Dat wij geworden zijn.
Dat gij geworden zijt.
Dat zij geworden zijn.

Meer dan volmaakt verledene tijd.

Dat ik gehad hadde.
Dat gij gehad haddet.
Dat hij gehad hadde.
Dat wij gehad hadden.
Dat gij gehad haddet.
Dat zij gehad hadden.

Dat ik geweest ware.
Dat gij geweest waret.
Dat hij geweest ware.
Dat wij geweest waren.
Dat gij geweest waret.
Dat zij geweest waren.

Dat ik geworden ware.
Dat gij geworden waret.
Dat hij geworden ware.
Dat wij geworden waren.
Dat gij geworden waret.
Dat zij geworden waren.

V. Wat zijn *zamengestelde werkwoorden*?

A. *Zamengestelde werkwoorden* zijn zulke werkwoorden, die, of met *zelfstandige naamwoorden*, of met *bijwoorden*, of met *voorzetsels*, zamengesteld zijn, als: *pluimstrijken, liefkozen, overwègen* en *overwegen*, enz.

V. Wat heeft men, bij sommige met *voorzetsels zamengestelde werkwoorden*, op te merken?

A. Bij sommige met *voorzetsels zamengestelde werkwoorden* heeft men op te merken, dat de nadruk der uitspraak *nu* op het *voorzetsel*, en *dan* op het *zakelijke deel* des werkwoords valt, naar mate de beteekenis zulks vordert; b. v. *onderhouden, ik houd onder* — en *onderhouden, ik onderhoud*, enz.

V. Wat zijn *bijwoorden*?

A. *Bijwoorden* zijn zulke woorden, die, ter bepaling van eenig *werkwoord* of *bijvoegelijk naamwoord* dienen, als: *wel spreken*; *zeer wille kleederen*, enz.

V. Wat is er, bij sommige *bijwoorden* op te merken?

A. Bij sommige *bijwoorden* is op te merken, dat zij, even als de *bijvoegelijke naamwoorden*, door trappen van vergelijking, aan verandering onderhevig zijn; b. v. *Jan schrijft fraaijer dan Piet, doch Willem schrijft het fraaist; deze kleur is lichter groen dan die; maar gene is het lichtst groen*, enz.

TWEE EN TWINTIGSTE LES.

V. Wat noemt men *telwoorden*?

A. *Telwoorden* noemt men die woorden, die een getal of eene hoeveelheid der dingen aanwijzen.

V. Hoe verdeelt men de *telwoorden*?

A. Men verdeelt de *telwoorden* in *twee* soorten: in *bepaalde* en *algemeene telwoorden*; *bepaalde telwoorden*

zijn: *een, achttien, enz.* en *algemeene telwoorden: elk, al, veel, menig, enz.*

V. Wat zijn *voorzetsels*?

A. *Voorzetsels* zijn woorden, die de betrekkingen aantoonen, welke de naamwoorden onderling, of welke de naam- en werkwoorden, op elkander hebben, als: *het bevel van den koning; Piet zit op de bank, enz.*

V. Hoe verdeelt men de *voorzetsels*?

A. Men verdeelt de *voorzetsels* in *scheidbare* en *onscheidbare*; tot de *scheidbare* behooren: *in, op, uit, aan, enz.* en onder de *onscheidbare* rekent men: *her, ont, be, enz.*

V. Wat noemt men *voegwoorden*?

A. *Voegwoorden* noemt men die woorden, welke dienen, om voorstellen te verbinden, en door die verbinding tevens den aard der afhankelijkheid des eenen voorstels van het andere aan te wijzen, b. v. *Louise breidt en borduurt; Willem zegt, dat hij komen zal, enz.*

V. Wat zijn *tusschenwerpsels*?

A. *Tusschenwerpsels* zijn die woorden, die de gewaarwordingen der ziel te kennen geven, of die van buiten, door de nabootsing in de natuur, door onze zinnen waargenomen worden, als: *ach! o! foei! krik! krak! bons! enz.*

V. Hoe onderscheidt men dus de *tusschenwerpsels*?

A. Men onderscheidt dus de *tusschenwerpsels* in twee soorten, in *in- en uitwendige tusschenwerpsels*; tot de *inwendige* behooren: *helaas! wee! sus! enz.* en onder de *uitwendige* telt men: *klets! plomp! enz.*

